

Souhrnná teritoriální informace:

Tádžikistán

Velvyslanectví ČR v Taškentu 5. 6. 2023 5:41

Tádžikistán je významnou zemí regionu Střední Asie z hlediska jeho strategické polohy tranzitního území na pomezí Evropy a Asie s bohatými zásobami nerostných surovin a rostoucím vnitřním trhem. Sřetávají se zde nejen zájmy RF a Číny, ale také Turecka, Iránu a Afghánistánu. Tádžikistán se snaží balancovat tyto mocenské zájmy posilováním regionální spolupráce a zaměřením se na spolupráci s EU.

Ve světle událostí na Ukrajině je zřejmé, že západní sankce negativně ovlivní ekonomiku Tádžikistánu. V Rusku pracuje několik milionů tádžických migrantů a jejich remitence činí významný podíl na příjmech země. Rusko je strategickým partnerem Tádžikistánu, ale kazit vztahy se Západem se také nevyplácí. Úřady země proto o svém postoji k válce nijak vyhraněné a otevřeně nehovoří.

Rusko je historicky jeden z nejbližších ekonomických a politických partnerů Tádžikistánu. Čína rozšiřuje svůj vliv v regionu prostřednictvím aktivního vstupu na trhy středoasijských zemí a investicemi do různých oblastí ekonomiky. Zájem velkých mocností jako Rusko, USA a Čína o průnik do Tádžikistánu posiluje i jeho sousedství s Afghánistánem.

Tádžická republika je unitární mnohonárodnostní stát. Podle ústavy je suverénním, demokratickým, právním a světským státem s prezidentskou formou řízení. De facto jde o autoritativní prezidentský režim. Prezidentem je Emomali (Šaripovič) Rachmon. Tádžikistán trvale vykazuje jednu z nejnižších hodnot ukazatele tvorby HDP na obyvatele v rámci států SNS. Největší problémy v průmyslové výrobě byly způsobeny nedostatkem energetických surovin, tj. zejména zemního plynu v důsledku zastavení jeho dodávek z Uzbekistánu kvůli neshodě těchto států v otázce výstavby vodní elektrárny Rogun (UZ měl obavy z nedostatečného přítoku říční vody z území Tádžikistánu pro závlahy ve vegetačním období). Stát byl proto nucen převést průmyslové podniky s vynaložením vysokých nákladů na spalování uhlí za pomoci úvěrů a dodávek technologického zařízení z Číny.

Tato Souhrnná teritoriální informace je zpracovávána pro zemi, která je tzv. přiakreditovaná. Informace je poskytována ve zkráceném rozsahu.

Základní údaje	
Hlavní město	Dušanbe
Počet obyvatel	10,01 mil.
Jazyk	oficiální jazyk tádžičtina, široce rozšířena ruština
Náboženství	islám (přes 96 %)
Státní zřízení	prezidentská republika
Hlava státu	Emomali Rachmon
Hlava vlády	Rasulzoda Kochir
Název měny	somoni
Cestování	
Časový posun	+3 hodiny (+4 v zimě)
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	Mgr. Václav Jílek
Ekonomický úsek	Ing. Nikola Hrušková
Konzulární úsek	Mgr. Stanislava Vojtíšková, Ph.D.
CzechTrade	ne
Czechinvest	ne
Ekonomika	
2022	
Nominální HDP (mld. USD)	9,78
Hospodářský růst (%)	5,50
Inflace (%)	6,70
Nezaměstnanost (%)	7,8

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchod a investice

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 Přímé zahraniční investice
- 3.3 FTA a smlouvy
- 3.4 Rozvojová spolupráce
- 3.5 Perspektivní obory (MOP)

4 Kultura obchodního jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veřejné akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

[1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi](#)

[1.2 Zahraniční politika země](#)

[1.3 Obyvatelstvo](#)

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Politické uspořádání Tádžikistánu vychází z poslední revize ústavy v květnu 2016. Největší výkonnou moc má v republice prezident, který jmenuje předsedu vlády i ministry a má právo rozpustit parlament. Současná ústava počítá s sedmiletým funkčním mandátem prezidenta, který lze vykonávat maximálně dvakrát. Volby proběhly naposledy v říjnu 2020, příští by se měly konat v roce 2027.

Hlavou vlády je předseda vlády, který je jmenován prezidentem a schválen parlamentem.

Role parlamentu je v Tádžikistánu slabá a v zásadě jen potvrzuje politiku prezidenta. Tádžický parlament Madžlisi Oli je dvoukomorový. Madžlisi milli (dorní komora - Lidové shromáždění) má 33 poslanců, přičemž 25 poslanců je voleno místními orgány reprezentativní moci, 5 je voleno prezidentem. Madžlisi namojandagon (horní komora - Sněmovna reprezentantů) se skládá z 63 poslanců, kteří jsou voleni přímo občany.

Název státu:

- 1 Republika Tádžikistán - oficiální název státu
- 1 Džumchurii Točikiston - oficiální název v tádžičtině
- 1 Tádžikistán - obvyklá krátká forma názvu

Prezidentem Tádžické republiky je Emomali Šaripovič RACHMON.

Složení vlády:

- 1 Předseda vlády - RASULZODA Qohir
- 1 První vicepremiér - SAID Davlatali
- 1 Vicepremiér - ZIYOZODA Sulaymon
- 1 Vicepremiér - SATTORIYON Matlubaxon
- 1 Vicepremiér - USMONZODA Usmonali Yunusali
- 1 Ministr spravedlnosti - ASHURIYON Muzaffar Kurbonmuhammad
- 1 Ministr zemědělství - KARIMZODA Saadi Gafor
- 1 Ministr vnitra - RAHIMZODA Ramazon Hamro
- 1 Ministr zahraničních věcí - ASLOV Sirojiddin Muhridinovich
- 1 Ministr školství a vědy - SAIDZODA Rahim
- 1 Ministr práce, migrace a zaměstnanosti - XASANZODA Gulnora Kendja
- 1 Ministr financí - KAXXORZODA Fayziddin Sattor
- 1 Ministr obrany - MIRZO Sherali
- 1 Ministr dopravy - IBROHIM Azim
- 1 Ministr ekonomického rozvoje a obchodu - ZAVKIZODA Zavki Amin
- 1 Ministr zdravotnictví a sociální ochrany obyvatelstva - ABDULLOZODA Jamoliddin Abdullo
- 1 Ministr kultury - DAVLATZODA Zulfiya Davlat
- 1 Ministr energetiky a vodních zdrojů - DJUMA Daler
- 1 Ministr průmyslu a nových technologií - KABIROV Sheralisho Olimovich
- 1 Předseda Státního výboru pro národní bezpečnost - YATIMOV Saymumin Sattorovich
- 1 Předseda Státního výboru pro pozemky a geodézii - XODJAZODA Orif Ashuri
- 1 Předseda Státního výboru pro investice a správu státního majetku - QODIRZODA Sadi Sanginmurod

1.2 Zahraniční politika země

Zahraniční politika Tádžikistánu je zaměřena na posílení regionální bezpečnosti, ochrany domácích a zahraničních investic. Dušanbe při rozhodování o ekonomických a politických otázkách nejvíce závisí na Rusku a Číně. Vliv Moskvy má ekonomický rozměr, sociální (RU zaměstnává okolo 3-4 mil. tádžických pracovních migrantů), vojenský (na území TJ se nachází největší vojenská základna Ruska mimo území Ruska) atp. Kromě toho, má TJ s Ruskem historicky dobré vztahy i v rámci členství v regionálních organizacích, kde má dominantní pozici RF. Tádžikistán zatím nevstoupil do Euroasijské hospodářské unie, kam patří Kazachstán, Kyrgyzstán a Arménie (Uzbekistán má pouze statut pozorovatele). Tádžická vláda nespěchá vstoupit do Euroasijské hospodářské unie, což svědčí o snaze být samostatnou zemí a nezáviset na rozhodnutích Moskvy. Tádžikistán je nejhudší středoasijská země a je zranitelnější vůči dopadům západních sankcí na Rusko kvůli svým ekonomickým vazbám s Moskvou a přílišné závislosti na ruské bezpečnostní pomoci od tádžické občanské války. Rusko je největším bezpečnostním a obchodním partnerem Tádžikistánu, který je také vysoce závislý na remitencích z Ruska.

Na straně druhé, v Tádžikistánu značně roste i vliv Číny, která je hlavním investorem a věřitelem tádžické ekonomiky. Čína je pro Tádžikistán jedním z hlavních obchodních partnerů a největším zdrojem zahraničních investic, které se soustřeďují do stavebnictví, komunikací, zemědělství a těžby. Čína je aktivní na všech frontách, protože v této zemi také provozuje několik kulturních aktivit, včetně nabídky bezplatných jazykových kurzů a stipendií pro tádžické studenty ke studiu v Číně. Dle údajů Ministerstva financí, dosáhl objem vnějšího dluhu země 3,2 mld. USD, přičemž podíl Číny tvoří 1,2 mld. USD, tj. skoro 40 %. Proto musí tádžická vláda hledat další partnery, aby mohla balancovat tyto mocenské zájmy posilováním spolupráce se sousedy a s dalšími evropskými zeměmi.

V regionu Střední Asie má Tádžikistán se sousedy docela nejednoznačné vztahy. Iránsko-tádžické vztahy jsou dost napjaté kvůli omezení aktivity Strany obnovení islámu Tádžikistánu (SOIT) v zemi a financování iránskou stranou SOIT. Tádžikistán hraničí s Pákistánem, v souvislosti s čímž se Indie snaží podporovat dobré vztahy s Tádžikistánem v případě obnovení Kašmírské krize s Pákistánem. V současnosti se pro Tádžikistán otevírá nová, geograficky nejkratší pozemní trasa do přístavů v Perském zálivu na pobřeží Pákistánu. Děje se tak díky tzv. čtyřstranné dopravní a tranzitní dohodě – Quadrilateral Traffic in Transit Agreement (QTTA) – podepsané mezi Pákistánem, Čínou, Kazachstánem a Kyrgyzstánem. Dohoda sice byla podepsána v Islámábádu již v roce 1995, ale téměř 15 let ležela tak řečeno u ledu. Až se začátkem čínské iniciativy One Belt One Road začaly o členství v dopravním paktu QTTA projevovat zájem další státy, konkrétně Tádžikistán, Afghánistán a Indie. Členství v QTTA umožní zbožíovým tokům směřujícím do/z vnitrozemského Tádžikistánu a Uzbekistánu přístup do pákistánských přístavů Karáčí a Gvádár, které tímto pro tyto vnitrozemské středoasijské republiky budou představovat nejbližší námořní spojení s okolím světem, a to (což je velice důležité) bez tranzitní závislosti na nebezpečném území Afghánistánu. Nový dopravní koridor počítá s využitím modernizované Karakoram Highway, spojující pákistánskou provincii Gilgit-Baltistán se západočínskou provincií Sin-ťian. Tádžikistán kromě toho patří mezi země zvýhodněné v rámci systému GSP, kterým EU poskytuje zvláštní pobídkový režim pro udržitelný rozvoj a řádnou správu věcí veřejných. Tímto způsobem se tádžická vláda snaží diverzifikovat směry své vnější ekonomické politiky.

Tádžikistán je členem WTO od roku 2013.

1.3 Obyvatelstvo

Počet obyvatel - odhad k 1.1.2023 - 10 011 050

Hustota obyvatelstva - 68,1 osob/km² (2022)

Odhadované věkové rozložení obyvatelstva v roce 2021:

- 1 0-14 let: 33,9% (muži 1 701 602/ ženy 1 642 556)
- 1 15-64 let: 62,7% (muži 3 061 149 / ženy 3 119 899)
- 1 65 let a více: 3,4% (muži 140 765/ ženy 191 630)

(Zdroj: UN Data)

Osídlení je velmi nerovnoměrné, na 7 % území žije 90 % obyvatelstva. Nej hustěji jsou osídleny jsou hlavní město Dušanbe, Gissarské údolí, údolí řeky Vachš a okolí města Chudžand. Na druhé straně v Horno-Badachšánské autonomní oblasti, která zaujímá 45 % území Tádžikistánu žije jen 3,4 % obyvatel. Podíl městského obyvatelstva činí 29 %, oproti 71 % venkovského obyvatelstva.

V r. 2022 představoval přírůstek obyvatelstva přibližně 2,21%, přičemž porodnost byla odhadována na 27,8 narození/1.000 obyvatel a úmrtnost činila 4,7 úmrtí/1.000 obyvatel, saldo migrace činilo -2,1 migrantů/1.000 obyvatel.

(Zdroj: CIA)

Národnostní složení je velice pestré, jak je ostatně v regionu obvyklé. Žije tu asi 140 národností. Podle výsledků sčítání obyvatelstva v roce 2010 bylo: 84,3 % Tádžiků, 13,8 % Uzbeků, 2% - Rusů, Kyrgyzů, Arabů aj. Ovšem poměr národností se mění s návratem obyvatelstva jiných národností po občanské válce, takže podíl Tádžiků se relativně snižuje.

96,7 % obyvatelstva vyznává islám, zbytek ostatní náboženství. Oficiální statistiky nerozlišují sunnity a šíity, ani příslušníky neislámského vyznání.

Podle ústavy je úředním jazykem tádžičtina a ruština je jazykem dorozumívacím. Ovšem ruštinu ovládá především obyvatelstvo měst. Na venkově se používá jen omezeně. Výjimkou je oblast Pamíru, kde každé údolí hovoří svým dialektem, který je v jiném nesrozumitelný, přičemž všichni se považují za ty nejpravější Tádžiky. Takže výsledek je ten, že mezi sebou komunikují rusky. Navíc je znalost ruštiny podpořena ruským satelitním vysíláním, neboť domácí sem nezasahuje. Příslušníci národností mají právo používat svůj rodný jazyk, nejčastěji používaným menšinovým jazykem je uzbečtina - zejména okolo města Kurgan-Tjube a v Sogdijské oblasti. Ovšem spisovná tádžičtina (v podstatě fársí s rusismy) se značně liší od hovorové tádžičtiny používané v sousedních státech, zejména Afghánistánu a Uzbekistánu.

2 Ekonomika

Podkapitoly:

[2.1 Základní údaje](#)

[2.2 Veřejné finance a státní rozpočet](#)

[2.3 Bankovní systém](#)

[2.4 Daňový systém](#)

2.1 Základní údaje

V roce 2022 se populace Tádžikistánu zvýšila na 10,1 mil. obyvatel a HDP na obyvatele v paritě kupní síly přesáhl 5 500 USD. Ke zlepšení hospodářské situace přispívá udržitelná zemědělská výroba a částečné navrácení remitencí pracovních migrantů, ty však jsou ohroženy z důvodu války a sankcí uvalených na Rusko. V případě snížení remitencí dojde k významnému výpadku na příjmové straně státního rozpočtu, což by vedlo ke snížení životní úrovně značné části obyvatel, nárůstu nezaměstnanosti a inflace.

Růst HDP se zpomalil z 9,2 % v roce 2021 na 8,0 % kvůli nepříznivým podmínkám z ruské invaze na Ukrajinu. Růst v průmyslu se snížil z 22,0 % v roce 2021 na 15,4 % v roce 2022 kvůli narušení dodavatelského řetězce. Zvýšily se rovněž ceny potravin o 5,2 %, ostatního zboží o 3,9 % a služeb o 2,0 %.

Navzdory vyšším globálním cenám klesla průměrná roční inflace téměř o polovinu z 8,0 % v roce 2021 na 4,2 %. Tádžický somoni posílil o 9,7 %, což bylo způsobeno oživením ruského rublu. Zpřísnění měnové politiky pomohlo omezit inflaci, zatímco udržitelná zemědělská výroba a strategické uvolnění potravinových rezerv ovlivnily snížení cen na potraviny z dovozu.

Hlavní položky v dovozu Tádžikistánu jsou dlouhodobě paliva, železo a ocel, stroje a mechanická zařízení, kovy a chemikálie. Země vyváží především zlato, bavlnu, vzácné kovy, rudy a strusku, hliník, textilní produkty, ovoce a zeleninu. Pro udržení sociálního smíru a stability bude důležité zajistit urychlené oživení ekonomiky a zejména vytváření statistických nových pracovních příležitostí ročně. Prioritou země je diverzifikace a modernizace ekonomiky, nahrazování dovozů (lokalizace výroby) a přilákání zahraničních investic.

Ekonomický růst země v roce 2022 zpomalil, ale méně, než se očekávalo, díky oživení remitencí. Inflace klesla v reakci na přísnou měnovou politiku, zhodnocování měny a uvolňování strategických potravinových rezerv. Běžný účet zůstal v přebytku i přes širší obchodní deficit. Digitální ekonomika je klíčem k poskytování odpovídajících veřejných služeb a podpory firmám.

Ukazatel	2020	2021	2022	2023	2024
Růst HDP (%)	4,40	9,20	8,00	5,00	5,20
HDP/obyv. (USD/PPP)	4 590,00	5 120,00	5 640,00	6 010,00	6 290,00
Inflace (%)	8,59	8,82	4,2	5,90	5,60
Nezaměstnanost (%)	7,60	N/A	N/A	N/A	N/A
Export zboží (mld. USD)	0,81	1,56	1,92	2,22	2,66
Import zboží (mld. USD)	3,14	4,22	5,12	5,63	6,37
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	-1,44	-1,71	-2,03	-2,10	-2,18
Průmyslová produkce (% změna)	N/A	22,0	15,4	N/A	N/A
Populace (mil.)	9,54	9,76	9,99	10,22	10,46
Konkurenceschopnost	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	7/7	7/7	7/7	7/7	N/A

Zdroj: EIU, OECD, IMD

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

Rozpočtové příjmy v roce 2022 činily 36,4 mld. somoni (více než 3,5 mld. USD), výdaje činily 33,4 mld. somoni (3,2 mld. USD). Rozpočtové příjmy převýšily původní prognózy vlády o 52 mil. USD. Příjmová stránka tádžického rozpočtu je tvořena především výběrem daní (asi 62 %), dále pak půjčkami a úvěry (26 %), nedaňovými příjmy (4, 5 %) a prostředky příspěvkových organizací (7,5 %). Zhruba 44 % výdajů byla směřována do sociálních oblastí – školství, zdravotnictví a sociální pomoc obyvatelstvu. Asi 5 mld. somoni bylo investováno do energetického komplexu země, vč. dostavby Rogunské vodní elektrárny.

Fiskální deficit se zdvojnásobil z ekvivalentu 0,7 % HDP v roce 2021

na odhadovaných 1,4 % v roce 2022. Příjmy se nepatrně zvýšily z ekvivalentu 27,6 % HDP v roce 2021 na odhadovaných 27,8 %, zlepšila se daňová správa, byla zavedena elektronická podání, odstraněny některé daňové výjimky, což ale bylo kompenzováno snížením sazby daně z přidané hodnoty a daně z příjmu zavedené na začátku roku 2022. Navzdory některým škrtům se výdaje zvýšily z 28,3 % HDP v roce 2021 na 29,2 %, což odráží vyšší výdaje na obranu a kompenzace za vyšší ceny potravin. Veřejný a veřejně garantovaný zahraniční dluh klesl z 37,8 % HDP v roce 2021 na 28,5 % v roce 2022 s rostoucím HDP a posilující měnou, zatímco celkový veřejný dluh klesl z 42,8 % HDP na 34,2 %

Veřejný dluh Tádžikistánu ve finančním vyjádření činil k 1. říjnu 2022 asi 3,7 mld. USD, z čehož největším věřitelem je Čína, na kterou připadá asi 35 %, resp. 1,1 mld. USD. Mezi další věřitele patří Evropská banka pro obnovu a rozvoj (500,0 mil. USD), Světová banka (357,0 mil. USD), Asijská rozvojová banka (291,1 mil. USD), Islámská rozvojová banka (183,7 mil. USD) a Mezinárodní měnový fond (190,1 mil. USD).

Veřejné finance	2022
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-1,70
Veřejný dluh (% HDP)	34,2
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-0,05
Daně	2023
PO	13
FO	12/20
DPH	15

2.3 Bankovní systém

Bankovní systém Tádžikistánu tvoří Národní banka, komerční banky a nebankovní finanční organizace. Národní banka Tádžikistánu plní emisní funkce, je správcem měnových rezerv a státního dluhu, provádí peněžně úvěrovou politiku, zajišťuje regulaci a dozor nad činností komerčních bank, zastupuje Tádžikistán v mezinárodních finančních a úvěrových institucích. K 31. prosinci 2022 působilo v Tádžikistánu 64 úvěrových finančních organizací, včetně 14 tradičních bank, 1 islámské banky, 1 nebankovní úvěrové organizace, 19 mikroúvěrových depozitních organizací, 3 mikroúvěrových organizací a 26 mikroúvěrových fondů.

Nejvýznamnější komerční bankou je Orienbank, Amonatbank, Sochibkorbank, BankEschata a Pervyj mikrofinansovij bank, Bonki rushdi Točikiston, Chalyk Bank Tadžikistan, Kafolatbank, Bank Arvand, Bank Azija, dceřiná banka Pákistánské národní banky v Tádžikistánu, pobočka iránské banky Tidžorat v Tádžikistánu, Spitamen Bank, Mezinárodní banka Tádžikistánu, KommercbankTadžikistana, AlifBank.

K 31. 12. 2022 činila celková aktiva úvěrových finančních institucí 30 030,7 mil. somoni (2,9 mil. USD), zůstatek úvěrového portfolia úvěrových finančních institucí činil 13 577,6 mil. somoni (1,3 mil. USD). Refinanční sazba byla od 1. 11. 2022 snížena na 0,5 % a stanovena na úrovni 13,0 % ročně. V bankovním sektoru Tádžikistánu se postupně provádí digitalizace, zavádění nových technologií a systému online-platby.

Další podrobnosti k bankovnímu systému jsou k dispozici na stránkách Národní banky Tádžikistánu: https://nbt.tj/en/banking_system/banks.php

2.4 Daňový systém

V Tádžikistánu se daně dělí na celostátní a místní.

Celostátní daně se změnilly v roce 2023:

- 1 daň z příjmů fyzických osob (při příjmu do 140 somoni činí sazba daně 8 %, u příjmů nad 140 somoni 12 %, pro nerezidenty - 25 %)
- 1 daň ze zisku právnických osob: pro výrobní podniky - 13 %, pro ostatní podniky - 20 %
- 1 daň z přidané hodnoty - všechny společnosti bez ohledu na vlastníka či formu vlastnictví odvádějí daň z přidané hodnoty ve výši 14 %
- 1 spotřební daň
- 1 sociální odvody (zdravotní a sociální pojištění) - 20 % odvádí zaměstnavatel, zaměstnanec nic, individuální podnikatelé - fyzické osoby odvádějí 20 %
- 1 půdní daň, od 180 do 500 somoni za jeden hektar
- 1 daň z využívání ložisek nerostného bohatství; u drahých kovů činí 10 %
- 1 daň z nemovitostí od 3 až do 12 %
- 1 daň z vlastnictví motorových vozidel od 2 % do 11 %
- 1 silniční daň , 1 % z nákladů na dopravu
- 1 zjednodušená daň pro drobné podnikatele 4 %
- 1 daň z prodeje bavlny a hliníku, 10 % resp. 3 %
- 1 cla a další celní poplatky (stanovuje vláda)
- 1 státní celní poplatky (stanovuje vláda)

Místní daně:

- 1 daň z maloobchodního prodeje, 3 %
- 1 daň z nemovitostí fyzických osob, od 3 % do 25 %
- 1 daň k udržování veřejné hromadné dopravy (platí všichni, kteří platí sociální odvod) od 1 % do 14,5 % závisí na výkonu motoru

Průměrný roční podíl daně z příjmů fyzických osob, právnických osob a daně z přidané hodnoty je celkem 70 %. Ve struktuře daní je podíl DPH 44%, podíl daně z příjmů 14% a podíl sociální daně 12%. JDaň z příjmu je daň z příjmů fyzických osob. Vypočítává se jako procento ročního příjmu jednotlivců. Jednotná sazba pro jednotlivé občany Tádžikistánu je 12% a pro cizince - 25%. Sociální daň je povinná platba placená pojistiteli (zaměstnavateli) na sociální pojištění ve výši 20% a pojištěnými osobami (zaměstnanci) ve výši 1%.

Od roku 2023 byla výše DPH pro zpracovatele a prodejce pšenice a těstovin snížena na 10 % . Od cla a DPH (50 %) byl osvobozen dovoz strojů a speciálních vozidel, jejich náhradní díly nakupované na úkor rozpočtu, jakož i dovozci zemního plynu a elektřiny.

3 Obchod a investice

Podkapitoly:

[3.1 Obchodní vztahy](#)

[3.2 Přímé zahraniční investice](#)

[3.3 FTA a smlouvy](#)

[3.4 Rozvojová spolupráce](#)

[3.5 Perspektivní obory \(MOP\)](#)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s ČR

Zahraniční obchod ČR s Tádžikistánem se pohybuje na nízké úrovni. V roce 2022 došlo k dvojnásobnému nárůstu exportu z ČR do TJ. Mezi hlavními exportními položkami byly desky, folie a jiné výrobky z plastů, kosmetiku (přípravky na vlasy, holení, mýdla), technologie leteckého průmyslu, trouby, stroje pro automatické zpracování dat a další. ČR z Tádžikistánu dovážela především (sušené) ovoce, ořechy, čokoládu, antimon, textilní příze, a další podobné zboží.

	2018	2019	2020	2021	2022
Export ČR (mld. CZK)	0,10	0,20	0,10	0,13	0,27
Import z TJ (mld. CZK)	0,00	0,00	0,00	0,04	0,02
Saldo s ČR (mld. CZK)	-0,13	-0,13	-0,12	-0,08	-0,26

Zdroj: ČSÚ

TOP 5 položek importu z ČR

SITC 3	Název zboží	Hodnota (mil. CZK)	Podíl z celku (%)
582	Pláty, desky, blány, fólie a pásy z hmot plastických	75,21	27,00
553	Voňavky, přípravky kosmetické a toaletní (bez mýdel)	33,85	12,00
792	Letadla a zařízení související, lodě kosmické, rakety	31,89	12,00
581	Trubky, potrubí a hadice z hmot plastických	20,28	7,00
752	Zařízení k automat. zpracování dat, jednotky periferní	13,75	5,00

Zdroj: ČSÚ

TOP 5 položek exportu do ČR

SITC 3	Název zboží	Hodnota (mil. CZK)	Podíl z celku (%)
057	Ovoce a ořechy (ne olejnaté) čerstvé, sušené	4,20	22,11
048	Výrobky z obilnin, z mouky, ze škrobu z ovoce a zeleniny	3,32	17,46
058	Ovoce konzervované a výrobky ovocné (ne šťávy)	2,59	13,64
073	Čokoláda a ostatní potravinářské přípravky obsahující kakao, j. n.	2,10	11,0
651	Příze textilní	1,74	9,14

Zdroj: ČSÚ

Obchodní vztahy s EU

Tádžikistán patří mezi zvýhodněné země v rámci evropského programu GSP a využívá poskytnuté EU preference a úlevy. Podíl zemí EU na celkovém vývozu TJ tvoří 5 %, na dovozu - 7 %. Ze zemí členů EU obchoduje Tádžikistán primárně s Německem, Švýcarskem, Itálií, Nizozemskem, Velkou Británií a Belgií. Hlavní položky v dovozu TJ ze zemí EU jsou stroje, dopravní a elektrická zařízení, chemické a farmaceutické výrobky, rostliny. TJ vyváží do EU kovy, paliva a těžební výrobky, hliník, bavlnu a textilní výrobky, stroje, přírodní a kultivované perly aj.

	2018	2019	2020	2021	2022
Import z EU (mil. EUR)	170,90	167,30	185,60	237,80	260,50
Export do EU (mil. EUR)	45,80	44,40	86,90	160,40	144,70
Saldo s EU (mil. EUR)	125,10	122,90	98,70	77,40	-115,90

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy se zeměmi mimo EU

Vzhledem ke geografické poloze, logistice, historickým vazbám atp. je pro Tádžikistán klíčový především obchod se zeměmi mimo EU. Nejvýznamnějšími partnery jsou Rusko (22,9 %), Kazachstán (19,7 %), Čína (16,6 %), Turecko, Uzbekistán, Japonsko, Irán, Pákistán, Afغانistán a další. Hlavní dovozní a vývozní položky jsou podobné jako v případě obchodu se zeměmi EU.

	2018	2019	2020	2021	2022
Import ze zemí mimo EU (mil. EUR)	832,40	679,50	497,90	535,80	N/A
Export do zemí mimo EU (mil. EUR)	2 673,60	2 802,40	2 606,70	3 006,30	N/A
Saldo se zeměmi mimo EU (mil. EUR)	1 841,30	2 122,90	2 108,80	2 470,50	N/A

Zdroj: EIU, Eurostat

3.2 Přímé zahraniční investice

V roce 2020 se v důsledku nižší aktivity způsobené celosvětovou pandemií covid-19 pohybovaly přímé zahraniční investice do Tádžikistánu okolo 280 mil. USD. V roce 2021 se významně zvýšily na předpandemickou hodnotu 340 mil. USD. V roce 2022 byly do země přilákány investice v hodnotě 428,8 mil. USD. Spolu s portfoliovými investicemi (investice do cenných papírů) a ostatními investicemi (úvěry, granty) byl v republice za uvedené období přijat zahraniční kapitál ve výši 405,7 mil. USD.

Co se týká sektorové struktury, zahraniční investice nejčastěji směřují do oblasti těžby a dobývání (rudy, drahých kovů, kovů atp.), dále pak do rozvoje infrastruktury, telekomunikací, stavebnictví a zemědělství. Mezi zahraničními investory je v Tádžikistánu nejaktivnější Čína (65,6 % neboli 210 mil. USD v roce 2022). Do poloviny roku 2022 čínské investice v zemích SNS činily 67,5 miliardy dolarů. Dále pak Turecko (26 mil. USD), Švýcarsko (21 mil. USD), Francie (19 mil. USD), Kypr (10 mil. USD) a Velká Británie (6 mil. USD).

Mezi klíčové investory do TJ ekonomiky patří i Ruská federace. Objem akumulovaných investic z RF za posledních 13 let dosáhl více než 1,6 miliardy USD, z toho přímé investice přesáhly 900 milionů USD. V celkovém objemu investic v Tádžikistánu tvoří ruské investice více než 16 %.

ZÚ Taškent neviduje žádné přímé zahraniční investice českých subjektů v Tádžikistánu. Příležitosti se nabízí např. v energetice (modernizace a budování malých a středních vodních elektráren nebo nejrůznějších průmyslových odvětvích).

3.3 FTA a smlouvy

Smlouvy s EU

Dohoda o partnerství a spolupráci mezi Evropskou unií a Tádžikistánem, ratifikovaná 1. 1. 2010, zahrnuje široké spektrum otázek, jako je obchod se zbožím, hospodářská spolupráce včetně podpory a ochrany investic, energetika, životní prostředí, doprava, cestovní ruch, kromě finanční spolupráce, přeshraniční poskytování služeb a další.

Tádžikistán je v současné době účastníkem standardního režimu GSP EU, ale projevil zájem o vstup do režimu GSP+ v blízké budoucnosti. Světová banka ale považuje zemi za ekonomiku s nízkými příjmy kvůli nízkému objemu HDP na obyvatele. Tádžikistán značně využívá preference poskytované v rámci GSP. Asi 98 % zboží se dováží se sníženými tarify.

Smlouvy s ČR

Ke dnešnímu dni platí mezi Českou republikou a Republikou Tádžikistán následující dohody a vládní smlouvy:

Smlouva o zamezení dvojího zdanění z 7. 11. 2006

Dohoda o podpoře a vzájemné ochraně investic z 11. 2. 1994

Protokol o spolupráci mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a Ministerstvem vnějších ekonomických vztahů Tádžikistánu z 11. 2. 1994

Ujednání mezi Ministerstvem zdravotnictví České republiky a Ministerstvem zdravotnictví a sociální ochrany obyvatelstva Republiky Tádžikistán o spolupráci v oblasti zdravotnictví a lékařské vědy z 26. 11. 2014

Memorandum o spolupráci mezi MZV ČR a MZV Republiky Tádžikistán z 1. 12. 2016

Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Republiky Tádžikistán o spolupráci v letecké dopravě z 1. 12. 2016

Během návštěvy prezidenta M. Zemana v Tádžikistánu v listopadu 2014 bylo podepsáno společné prohlášení prezidentů. Rozjednány mezi oběma zeměmi jsou: protokol o změně dohody o podpoře a ochraně investic smlouva o mezinárodní silniční dopravě.

3.4 Rozvojová spolupráce

Tádžikistán je významným příjemcem rozvojové pomoci z celého světa. Až 40 % z celkové pomoci Tádžikistánu směřuje z Evropské unie. Prioritními sektory jsou zdravotnictví, vzdělávání a rozvoj zemědělství/venkovský oblastí.

Evropskou unií je aktuálně realizován víceletý program pomoci na základě národní rozvojové Strategie Republiky Tádžikistán na období 2016–2030, která má zastřešující cíl zlepšení životní úrovně prostřednictvím udržitelného hospodářského rozvoje založeného na dosažení řady klíčových cílů, včetně energetické bezpečnosti a účinného využívání elektřiny, potravinové bezpečnosti a přístupu ke kvalitní výživě, produktivní zaměstnání a ukončení omezení konektivity.

Víceletý orientační program (Multiannual Indicative Programme) pro Tádžikistán na období 2021–2024 činí 91 milionů EUR. Prioritními v projektu jsou označeny 3 oblasti:

- 1 Inkluzivní zelená a digitální ekonomika
- 1 Lidský rozvoj
- 1 Řízení přírodních zdrojů

České firmy se mohou do rozvojové spolupráce zapojit prostřednictvím jednotlivých programů realizovaných EU.

EBRD v Tádžikistánu doposud realizovala projekty v hodnotě asi 900 mil. EUR (přes 150 projektů) zaměřené především na stabilizaci a obnovení důvěry v bankovní sektor, rozvoj soukromého podnikání a agrobiznisu, zlepšení dostupnosti, spolehlivosti a kvality komunálních služeb a zlepšení kvality dodávek energie a energetickou účinnost.

V zemi jsou dlouhodobě realizovány projekty UNDP, USAID a dalších organizací.

3.5 Perspektivní obory (MOP)

Obranný a bezpečnostní sektor

Ministerstvo obrany deklarovalo zájem o spolupráci v obranném průmyslu, a to především v oblasti letecké techniky (modernizace L-39 a vrtulníků, výcvik pilotů), modernizaci pozemní techniky, zbraní, radiolokační a telekomunikační techniky. Vzhledem k složité bezpečnostní situaci v regionu je obranný průmysl dlouhodobě klíčovou prioritou vlády, která do roku 2025 plánuje vyčlenit na přezbrojení armády 0,9 - 1,6 miliardy USD.

Energetika

Tádžikistán produkuje 90 % energie z vodních elektráren, zbytek připadá na tepelné elektrárny, které jsou v zemi tři. Existuje potenciál spolupráce při modernizaci zastaralých malých a středních vodních elektráren, případně výstavbě nových. Země se chce zaměřit také na produkci energie ze solárních a větrných zdrojů. Perspektivním oborem je taktéž modernizace přenosových soustav a propojení se sousedními zeměmi.

Civilní letectví, vesmír

V Tádžikistánu jsou celkem 4 mezinárodní letiště - Dušanbe, Khujand, Bohtar a Kulyab a dalších 10 malých letišť (civilních i vojenských). S ohledem na hornatý reliéf země je letecká doprava klíčová pro spojení s některými oblastmi. Tádžikistán plánuje modernizaci a rozvoj civilní letecké dopravy, nákup malých letadel a zajímá se o možnosti spolupráce ze zahraničí ideálně s využitím domácích zásob hliníku a pracovní síly. V této souvislosti je možná návazná spolupráce z hlediska předávání zkušeností v oblasti standardů, licencí a regulací.

Zdravotnictví a farmacie

Vzhledem k narůstající populaci země rostou nároky na zdravotní péči. Tádžikistán dováží 90 % léků, což může být perspektivní příležitostí i pro české firmy. Vládní program počítá s přilákáním investic na lokalizaci výroby léků a spolupráci ve farmaceutickém průmyslu. Nabízí se také možnosti při vybavování zdravotnických zařízení a školení personálu.

Dopravní infrastruktura

Vláda se chce věnovat budování mezinárodních silničních tras a taktéž postupně přecházet na bezemisní dopravní prostředky. Pro využití elektrobuses a dalších prostředků země připravuje výhodné dovozní podmínky. Vzhledem k ambicím stát se dopravním koridorem plánuje Tádžikistán v příštích pěti letech výstavbu asi 1000 km silnic. Ve všech fázích těchto projektů je možné najít příležitosti pro zapojení českých firem, ale klíčová je cena a možnost financování.

4 Kultura obchodního jednání

Podkapitoly:

[4.1 Úvod](#)

[4.2 Oslovení](#)

[4.3 Obchodní schůzka](#)

[4.4 Komunikace](#)

[4.5 Doporučení](#)

[4.6 Státní svátky](#)

4.1 Úvod

Obchodování s Tádžikistánem může být do budoucna perspektivní, je však nutné počítat s tím, že se jedná o jednu z nejchudších zemí světa a vstup na tento trh je zatím (nejen z hlediska kultury jednání) dost komplikovaný, nákladný a zejména časově náročný. Nehledě na to, že v zemi v posledních letech probíhají změny a reformy. V komunikaci s Tádžiky doporučujeme dávat přednost osobnímu kontaktu, případně telefonátu. Znalost ruštiny je základní podmínkou pro nastavení efektivních obchodních vztahů, stejně tak jako využívání služeb místního zástupce/partnera firmy.

4.2 Oslovení

Oslovení je vhodné provést standardní cestou e-mailové komunikace, ať už přímo, tzn. kontaktovat tádžickou obchodní společnost či členy jejího vedení, nebo nepřímo, například prostřednictvím tádžického zástupce či tlumočnicka, zajišťujícího komunikaci, pakliže tádžičtí představitelé neovládají některé z mezinárodně užívaných jazyků. Obchodní komunikaci je nejefektivnější vést co možná nejvíce napřímo, a často se připomínat. Výhodné je stanovit si již na začátku kontaktní osoby, a přes ně veškerou obchodní komunikaci směřovat, aby bylo jasné, kdo, za co, a kdy zodpovídá.

Vzhledem k dominantní roli státu v ekonomice je pravděpodobné, že potenciální partner bude některá ze státních společností. V takovém případě je ideální oslovení oficiálním dopisem či diplomatickou nótou prostřednictvím zastupitelského úřadu. V případě zájmu umí být tádžičtí partneři proaktivní a operativní.

4.3 Obchodní schůzka

Obchodní jednání je nejvhodnější sjednat s dostatečným předstihem a standardním způsobem, tedy e-mailem (dopisem zaslaným emailem a telefonickým potvrzením). Vhodným místem je sídlo společnosti (kancelář), nebo veřejný prostor (např. restaurace). Tádžici nejsou zvyklí pracovat od brzkých ranních hodin, standardní dobou pro nejranější schůzku je cca 9-10. hodina dopolední. Vhodným aranžmá může být společný oběd, například v cenově a kvalitativně odpovídající restauraci. Čas jednání se odvíjí od programu a objemu projednávaných témat, ale ideální je schůzku udržet v celkovém čase 60 až 90 minut. Na začátku schůzky je žádoucí výměna vizitek. Slušností je vizitku uchopit oběma rukama, poděkovat, přečíst si její obsah, a ujistit se, že vyslovujete jméno obchodního partnera správně. Až poté ji důstojně uložit (např. do pouzdra). Dary jsou v Tádžikistánu běžné, ale záleží, jaký chcete udělat dojem. Při pozvání na oběd, který hradíte, by mohl dar působit poněkud okázale, nebo u partnera vyvolat obavu před určitým nátlakem. Dar je proto vhodnější předat již po nějakém čase a úspěšném jednání, aby obchodní partner věděl, že si spolupráce považujete a přikládáte jí adekvátní důležitost.

Tádžici na sobě při jednání nedávají znát emoce, doporučuje se zrcadlení této taktiky. V důsledku pandemie COVID-19 se i v Tádžikistánu rozšířila videokonferenční jednání, není tedy ničím neobvyklým, pokud byste obchodnímu partnerovi navrhli virtuální setkání. Doporučuje se v dostatečném předstihu ověřit jeho disponibilitu, a především kvalitu internetového připojení (a využívané aplikace), neboť v zemi internetové připojení nedosahuje úrovně dle evropských standardů. Tádžikové jsou obecně zdatnými obchodníky, a pokud jim na obchodu s českou stranou záleží, zjistí si předem všechny dostupné informace. Bude je zajímat především konečná cena, ale otázku nepoloží ihned, v úvodní části, ale spíše jako by mimoděk během rozhovoru o podrobnostech obchodu. Konečná částka za dodávku však při rozhodování o její realizaci obvykle hraje rozhodující roli. Tádžikistán je výsostně byrokratizovanou společností, a proto má při veřejných akvizicích konečné slovo prezident (jeho kancelář).

4.4 Komunikace

Při obchodních jednáních je nutno počítat s tím, že korupce a nepotismus, složitý byrokratický systém a nepřehledné předpisy budou příčinou častých zdržení, změn činěných na poslední chvíli bez předchozího ujednání, a průtahů ve vyřizování i velice běžných záležitostí. Čas nemá pro Tádžiky zvláštní důležitost; na přesné dodržování termínů, plnění dohod nebo časů schůzek se nelze spoléhat. V průběhu jednání je třeba zachovávat trpělivost; nenechat se odradit dílčím neúspěchem, důležité je udržování stálého kontaktu s partnerem. Je nutno mít na paměti, že Tádžikové dávají přednost osobnímu jednání před korespondencí. Potrpí si na „neformální“ komunikační kanály, např. je zde velmi rozšířena aplikace WhatsApp, kdy si po určité době mohou chtít vyměňovat zprávy i o tématech s obchodem nesouvisejících (rodina, zdraví, zdvořilosti), po tom, co se seznámíte a dojde k navázání přímého kontaktu. Aktuálně je velmi rozšířeným trendem, namísto klasického volání, výměna hlasových zpráv nahraných a odeslaných prostřednictvím komunikačních aplikací (např. WhatsApp).

Tádžikové kladou vysoké nároky na zdvořilé vystupování. Ve srovnání se západními normami je společenský hovor v daleko větší míře prokládán často značně nadsazenými zdvořilostními frázemi obsahujícími chválu a uznání partnerovi. Obecně platí, že Tádžici velmi reagují na jakoukoli chválu, laskavost a péči. Váš živý zájem o tádžickou kulturu nebo jen pozornost k životu konkrétního člověka každý Tádžik velmi ocení. Nesouhlas či nelibost bývají naopak vyjadřovány jen opatrně a často pouhým mlčením. Tádžikové se snadno zapálí novým nápadem, ale také mohou jeho realizaci na půli cesty opustit, protože se nadchnou pro něco nového. Ve svých profesních aktivitách Tádžikové milují rozmanitost a pravidelnou změnu povinností, které jsou jim přiděleny. Nabídku služby, daru, často i běžného pohostinství, je normální nejprve „skromně“ odmítnat, a přijmout až na naléhání nabízejícího; teprve opakované odmítnutí je obvykle bráno jako vážně míněné.

Dresscode - oblečení je vhodné zvolit standardní, pokud možno co nejformálnější. Tádžičtí muži (v Dušanbe) nosí oblek či formální oblečení i mimo pracovní příležitosti a zakládají si na elegantním vzhledu. Tádžické ženy nosí tradiční oděv, ale většinou při mimopracovních příležitostech, ne na oficiálních schůzkách.

Velmi častým a zdvořilým gestem při vítání/seznámení je přiložení otevřené dlaně ruky na oblast srdce.

Co se týče alkoholu, Tádžici s ním nemají problém, ale vždy je lepší počkat na aktivitu tádžického partnera.

4.5 Doporučení

V Tádžikistánu, pokud jde o očekávání rychlého či bezproblémového průběhu u čehokoliv, je nezbytná notná dávka tolerance a trpělivosti. Pokud se chystáte, zejména poprvé, do této země za účelem obchodu, je potřebné zjistit maximum informací o místních partnerech, zejména o jejich vztazích k vládní administrativě. Pro jednání s konečnými zákazníky je téměř nezbytné mít místního zástupce/partnera. Připravte se na to, že období od prvních kontaktů do podpisu kontraktu bude trvat dost dlouho. Zvýšenou pozornost věnovat platebním podmínkám. I po uzavření kontraktu není do okamžiku uhrazení první platby nic jisté. Spolupráce bude vyžadovat průběžný kontakt a kontrolu. Tádžikistán se vyznačuje přítomností korupce, což vyplývá mimo jiné ze značného vlivu státu v ekonomice.

Při jednání se Tádžikové chovají podobně jako ostatní národy Střední Asie. Jsou otevření, přímí a hrdí. Není třeba při jednání dodržovat nějaké zvláštní zvyklosti, je však nutno ctít jejich bohatou a dlouhou historii a respektovat islám. Je rovněž třeba respektovat jejich historické, jazykové i současné ekonomické a politické dobré vztahy k Iránu a Afghánistánu, kde žije velký počet Tádžiků.

4.6 Státní svátky

Státní svátky:

Nový rok - 1. leden

Den armády - 23. únor

Den žen - 8. březen

Navruz - 21. březen

Svátek práce - 1. květen

Den vítězství - 9. květen

Den národní jednoty - 27. červen

Den nezávislosti - 9. září

Den Ústavy Tádžikistánu - 6. listopad

Den prezidenta republiky Tádžikistán - 16. listopad

Den státní vlajky Tádžikistánu - 24. listopad

Pohyblivé státní svátky:

začátek Ramadánu

Eid Al Fitr, neboli Idi Fitr (oslavy konce Ramadánu)

Eid Al Adha (Den obětí)

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

[5.1 Vstup na trh](#)

[5.2 Formy a podmínky působení na trhu](#)

[5.3 Marketing a komunikace](#)

[5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví](#)

[5.5 Trh veřejných zakázek](#)

[5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů](#)

[5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria](#)

[5.8 Zaměstnávání občanů z ČR](#)

[5.9 Veletrhy a akce](#)

5.1 Vstup na trh

Při vstupu na trh Tádžikistánu je důležité mít spolehlivého místního partnera. Záleží na konkrétním oboru a formě podnikání (export, společný podnik, investice), ale vzhledem k dominantnímu postavení státu v ekonomice je vhodné postupovat v součinnosti s oficiálními úřady, např. prostřednictvím Ministerstva zahraničních věcí Tádžikistánu, Ministerstva průmyslu a nových technologií Tádžikistánu nebo Obchodní a průmyslové komory Tádžikistánu. Je rovněž možné navazovat kontakty s celou řadou obchodních firem. Vždy je však důležité při uzavírání konkrétního obchodního případu ověřit, zda: daný výrobek nespadá mezi ty, u kterých je dovoz resp. vývoz státem regulován (nutnost speciální licence, obchod vyhrazen pouze pro některé organizace, vývoz, dovoz či přeprava zakázány; zda má partner k obchodování s nabízenou komoditou opravdu přístup a oprávnění; zda má partner reálnou možnost získat volně směnitelnou měnu; má vlastní devizový účet a dostatek domácí měny pro směnu).

Obchodní sítě a prodejní kanály v evropském pojetí v Tádžikistánu vznikají, proto je vstup jejich prostřednictvím zatím velmi omezený. Využívání místních zástupců je běžnou praxí a většina firem tento postup uplatňuje. Pro prosazení nabízeného zboží/služeb v zemi jsou důležité osobní kontakty. Nelze stavět své obchodní aktivity pouze na zasílání e-mailů a odkazech na internetové stránky. Pokud tádžický obchodník o nabídku či kontakt nemá zájem, nereaguje. Obdobně se chová, jestli zasláné nabídky nerozumí. Pro komunikaci s partnerem je nutná dobrá znalost ruštiny (tádžičtiny), používání jiných jazyků, jak v písemném, tak ústním projevu, může způsobit problémy.

Užitečné informace a kontakty na Celní správu Tádžikistánu je možné nalézt na webu: <https://customs.tj/>

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Registrace společného podniku (SP)

Neexistuje omezení výše zahraničního podílu v SP (může dosáhnout 100%). Registrace SP je však náročná a vyžaduje čas při vyjednávání s místními představiteli tádžické byrokracie. Jedná se o tři hlavní kroky, které na sebe navazují a nedají se řešit paralelně. SP musí být nejprve zaregistrováno Ministerstvem financí Tádžikistánu (MF). Přitom jsou požadovány následující dokumenty:

- 1 žádost podaná tádžickým partnerem kopie zakládající listiny a dohody o budoucím SP ověřené místním notářem
- 1 potvrzení banky o solventnosti tádžického partnera
- 1 potvrzení o zaplacení registračního poplatku do Republikového devizového fondu.

Na základě komisi vydaného certifikátu může SP otevřít bankovní účet. SP musí být zaregistrován také Státním statistickým výborem Tádžikistánu, kde je nutné doložit:

- 1 certifikát MF Tádžikistánu
- 1 kopie zakládající smlouvy a dohody
- 1 potvrzení o zaplacení registračního poplatku.

SP je rovněž povinen informovat místní regionální, oblastní nebo městské správní orgány oficiálním dopisem o své existenci a musí být zaregistrováno místními daňovými orgány. Každý SP, jehož činnost předpokládá zahraniční ekonomickou aktivitu (např. export) musí být zaregistrováno Ministerstvem ekonomického rozvoje a obchodu (MEO) jako účastník vnější ekonomické činnosti. K tomu je třeba doložit:

- 1 žádost o registraci
- 1 kopii zakládající smlouvy a dohody
- 1 certifikát Státního statistického výboru
- 1 certifikát MF Tádžikistánu
- 1 tři kopie vyplněného registračního tiskopisu
- 1 potvrzení o zaplacení registračního poplatku

Zvláštní komise tohoto ministerstva poté prostuduje všechnu předloženou dokumentaci a po schválení může být subjekt zaregistrován a je mu vydána licence účastníka vnější ekonomické činnosti.

Založení kanceláře, reprezentace

K založení kanceláře, popř. reprezentace zahraniční firmy musí být předloženy Ministerstvu ekonomického rozvoje a obchodu následující dokumenty: žádost, ve které je uveden účel založení kanceláře či reprezentace a popis firmy, kopie zakládající listiny v ruském jazyce, která musí být ověřena konzulátem TJ v zemi, kde je firma zaregistrována, výpis z obchodního rejstříku země, kde je firma zaregistrována, garanční dopis banky firmy, potvrzení o zaplacení registračního poplatku do Republikového devizového fondu. Zvláštní komise MEO prověří předložené dokumenty schvalovaného subjektu a následně vydá kanceláři nebo reprezentaci příslušnou licenci.

Podrobnější informace na stránkách Obchodně-průmyslové komory Tádžikistánu: https://tpp.tj/put2011/about_taj_sozdanie_comp_rus.htm nebo na <https://alpschase.com/registratsiya-kompanii-v-tadzhikistane/>

5.3 Marketing a komunikace

Reklamní a propagační činnost lze provádět v Tádžikistánu zcela standardními postupy, tj. s využitím tisku, rozhlasu, televize, reklamních ploch na veřejných prostranstvích – billboardů, bannerů atp. V Tádžikistánu jsou běžné plakátové nebo elektronické poutače. Kromě toho působí v zemi různé reklamní, marketingové a consultigové společnosti. Reklamní a propagační agentury využívají standardní prostředky a formy, jako jsou inzeráty v tisku, reklamní plochy na billboardech, spoty v televizi či rádiu. V posledních letech je především mezi mladou populací stále populárnější propagace prostřednictvím sociálních sítí (Instagram, FB, Telegram, WhatsApp).

Kontakt jedné z hlavních marketingových společností v TJ: <http://marketing.agentstva.tj/>

Tak jako u většiny středoasijských států, ani v Tádžikistánu se většina obchodních transakcí neuzavře bez osobní přítomnosti a kontaktů. Doporučuje se akceptovat místní zvyklosti, čímž je míněna zejména komunikace s potenciálními místními zákazníky v ruském jazyce, katalogy a další propagační materiály připravit také v ruštině.

Je zakázána reklama na alkoholické nápoje, tabák a tabákové výrobky, pornografické audio, video a tiskoviny, kojeneckou výživu a kojenecké lahvičky, dudlíky, omamné látky a psychotropní látky, vojenské zbraně, služební zbraně, střelivo a vojenské vybavení, léky na předpis, ale i srovnání léků s jinými léky v jejich reklamě.

Zákon o reklamě, který přesně reguluje pravidla reklamy : <http://ncz.tj/content/%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD-%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B8-%D1%82%D0%B0%D0%B4%D0%B6%D0%B8%D0%BA%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD-%D0%BE-%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%BC%D0%B5>

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Tádžikistán je od roku 2013 členem WTO.

Tádžikistán v oblasti ochrany duševního vlastnictví přijal řadu zákonů, které odpovídají světovým standardům. Kromě Ústavy, občanského zákoníku a mezinárodních smluv přijal Tádžikistán speciální předpisy upravující tuto problematiku. Patří zde zákony "o vynálezech", "o průmyslových vzorech" a "o ochranných známkách". V souladu se zákony "o vynálezech" a "o průmyslových vzorech" byl zřízen Patentní úřad, kterému byla svěřena právní ochrana vynálezů a průmyslových vzorů. V rámci něho je vytvořena Apelační rada, která je prvoinstančním orgánem pro řešení sporů, které vyplývají z vynálezů a průmyslových vzorů. Rozhodnutí tohoto orgánu lze napadnout u soudu do 6 měsíců od vydání rozhodnutí. Zákon též zřizuje institut patentových zástupců, jejichž prostřednictvím jedná žadatel s Patentovým úřadem. Zastoupení patentovým zástupcem je obligatorní.

Problematika ochranných známek je svěřena zákonem "O ochranných známkách" Státní službě na ochranu vynálezů a registraci ochranných známek. V rámci této služby je zřízena Apelační rada patentové expertízy při Státní službě na ochranu vynálezů a registraci ochranných známek. Pokud nedojde k registraci ochranné známky, může se žadatel obrátit ve lhůtě tří měsíců na zmíněnou Apelační radu. Její rozhodnutí je možno napadnout stejně jako u vynálezů a průmyslových vzorů do 6 měsíců od vydání rozhodnutí u soudu.

Teoretická základna je dostačující, avšak její vymáhání v praxi může být komplikovanější.

5.5 Trh veřejných zakázek

Oblast veřejných zakázek v Tádžikistánu spadá pod státní Agenturu pro veřejné zakázky na zboží, nákup prací a služeb pod vládou Republiky Tádžikistán. Ne jejich internetových stránkách je k dispozici veškerá legislativa a popsány příslušné postupy (v tádžičtině, angličtině a ruštině). Web: <https://zakupki.gov.tj/>

Aktuálně vyhlášené veřejné zakázky jsou publikovány na adrese: <https://eprocurement.gov.tj/ru/searchanno>

Mezinárodní organizace však hodnotí trh s veřejnými zakázkami Tádžikistánu a transparentnost procesu státních zakázek poněkud kriticky. Právní předpisy Tádžikistánu upravující tuto oblast podle nich nespĺňují moderní požadavky demokratické společnosti a je třeba pracovat na jejich zlepšení. Mezinárodní hodnocení otevřenosti a transparentnosti veřejných zakázek Republiky Tádžikistán bývá jedno z nejnižších v rámci regionu Střední Asie.

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

Platební podmínky a platební morálku Tádžiků nelze zobecnit, liší se případ od případu. Každopádně podobně jako v ostatních zemích Střední Asie je nutné počítat s jistou obezřetností a nebýt přehnaně důvěřivý. Platební morálka v Tádžikistánu může být nepředvídatelná, proto doporučujeme chtít po partnerovi platbu předem nebo některý ze zajištěných platebních prostředků. Doporučujeme k obchodu využít pojištění EGAP, která však aktuálně řadí dle Konsenzu OECD Tádžikistán do nejrizikovější kategorie zemí (7/7). Obecným trendem je vysoká dolarizace ekonomiky a (zejm. při zakázkách menšího objemu) platba v hotovosti.

Řešením obchodních sporů se zabývá Hospodářský soud Tádžické republiky. Spory je také možné řešit prostřednictvím rozhodčího soudu, s čímž výslovně počítá zákon "o zahraničních investicích v Tádžikistánu". Řešení obchodních sporů může být zdlouhavé a nemusí vést k právně jednoznačnému (a vymahatelnému) rozuzlení. Výsledek takového sporu bude ovlivněn zejména všeobecně rozšířeným nepotismem a korupcí, tudíž je dle evropských standardů krajně nepravděpodobná varianta úspěchu českého subjektu v takovém sporu. Velvyslanectví ČR v Taškentu proto doporučuje předem zanést do smluv příslušná ustanovení, aby v budoucnosti nevznikly podobné problémy. Tádžická obchodní komora a tádžická investiční agentura v některých případech mohou sloužit jako mediátor sporu mezi stranami.

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Od 1. ledna 2022 zavedl Tádžikistán jednostranně bezvízový režim pro více než 20 zemí EU včetně České republiky (netýká se občanů Slovenska). Pobyt však nesmí překročit 30 dní. Pro pobyty delší než 30 dní je nutné vyřízení víza. Občané ČR mohou uskutečňovat turistické cesty na území Tádžikistánu pouze s platným cestovním dokladem. Pod platným cestovním dokladem se rozumí cestovní pas nebo jiný druh pasu (diplomatický, služební) s dobou platnosti alespoň do konce pobytu v TJ. U řidičů motorových vozidel se vyžaduje platný mezinárodní řidičský průkaz a technický doklad o vozidle.

Tádžikistán nemá v ČR svůj zastupitelský úřad. Žádosti českých občanů o tádžické vízum proto vyřizují konzulární úřady ve třetích zemích (z hlediska občanů ČR je nejlepším řešením obrátit se na konzulární úsek Velvyslanectví Tádžikistánu v Berlíně nebo ve Vídni). Po vstupu ČR do EU mohou tádžické zastupitelské úřady vydávat víza občanům ČR na základě předložení platného cestovního pasu, fotografie a vyplněné online žádosti (Poznámka: Záleží však na přístupu jednotlivého úřadu či odpovědného konzulárního pracovníka zda-li si nevyžadají i pozvání od zvoucího tádžického subjektu). Jinou možností získání tádžického víza je žádost tádžické fyzické nebo právnické zvoucí osoby (cestovní kancelář, firma), která o něj pro českého občana požádá na KO MZV TJ v Dušanbe. (cest. kancelář, firma apod.).

Pohyb v hlavním městě Dušanbe je bezpečný a bezproblémový, funguje síť veřejné dopravy a především oficiální taxi služby, které mají označené vozy a povinně používají taxametr. Při cestě z letiště oslovují cestující neoficiální taxikáři s výrazně přemrštěnými cenami, ale je spolehlivější vzít si oficiální taxi se standardní sazbou (cena z letiště do hotelu v centru stojí cca 15 somoni). Pohyb mimo hlavní město může být z důvodu nekvalitních cest, horských masivů, špatného značení atp. náročnější, proto je lepší mít k dispozici místního průvodce/doprovod.

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Místní zákonodárství je v otázce zaměstnání občanů Tádžikistánu i cizinců velmi liberální. Vedoucím obchodního zastoupení zahraniční firmy může být cizinec i občan Tádžikistánu. V podmínkách levné a relativně kvalifikované pracovní síly dávají mnohé zahraniční firmy přednost zaměstnávání místních odborníků, kteří jsou poměrně kvalitní. V posledních letech je věnována důraz na vzdělávání kvalifikovaných odborníků.

Oficiálně lze zaměstnat místní síly na základě smlouvy, která je registrována na MZV (podobný postup jako v Uzbekistánu). Zaměstnanec může dostávat plat v somoni. Oficiální minimální mzda je 600 somoni (cca 55 USD), průměrný plat podle statistiky 1647 somoni (150 USD).

Kvalita zdravotní péče v zemi je značně kolísající, proto většina cizinců vyhledává pomoc zahraničních lékařů, lékařů pracujících pro mezinárodní společnosti a organizace v Tádžikistánu působící. Situace se však ve všech ohledech v posledních letech zlepšuje.

5.9 Veletrhy a akce

Mezinárodní veletrh "Sughd - 2023" - červen 2023

Mezinárodní výstava a obchodní fórum "Bohtar Food - 2022" - červen 2023 (potravinářství)

Mezinárodní výstava "Stavebnictví a Architektura" - červen 2023

International Universal Exhibition-Fair "Tajikistan-2023" (Autumn) and Business Forum of business circles of Tajikistan and exhibitors - 26. - 29. října 2023

Organizátorem uvedených výstav je Obchodně-průmyslová komora Republiky Tádžikistán, kontakt: Mirsaidov Dilšod, tel.: +992 372 2 71 3 7 8, m o b . : + 9 9 2 9 0 0 9 1 9 9 9 9 (W h a t s A p p), e-mail: mirsaidov.d@inbox.ru / info@tpc.tj, web: <https://tpp.tj/2023/01/09/kalendar-vystavok/>

6 Kontakty

Podkapitoly:

[6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu](#)

[6.2 Praktická telefonní čísla \(záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.\)](#)

[6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty](#)

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Pro Tádžikistán je akreditováno Velvyslanectví České republiky v Taškentu:

Embassy of the Czech Republic

3-Navnihol ko'chasi, 6-uy

Mirzo-Ulug'bek tumani Toshkent shahri,

100041 Tashkent / Uzbekistan

e-mail: tashkent@mzv.cz

web: www.mzv.cz/tashkent/ru/index.html

česky:

Velvyslanectví České republiky

Třetí ulice Navnichol 6

Mirzo-Ulugbekský rajon

100041 Taškent, Uzbekistán

tel.: +998 711 206 071

e-mail: tashkent@mzv.cz

web: www.mzv.cz/tashkent

rusky:

Посольство Чешской Республики

3-я ул. Навнихол, 6

Мирзо-Улугбекский район

100041 Ташкент Узбекистан

tel. +998 718 206 071

e-mail: tashkent@embassy.mzv.cz

www.mzv.cz/tashkent

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

požárníci 01

policie 02

záchranná služba 03

služba spojená s nebezpečím plynu 04

tísňová linka 112

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

Obchodně-průmyslová komora TJ - <http://tpp.tj/en/>

Ministerstvo zahraničních věcí TJ - <https://www.mfa.tj/ru/main>

Úřad prezidenta TJ - <http://president.tj/en>

Výbor pro investice a správu státního majetku - www.tajinvest.tj

Tádžická národní cestovní společnost - www.traveltajikistan.tj

všeobecné informace o TJ, informace o dalších webových stránkách o Tádžikistánu - <https://www.angelfire.com/sd/tajikistanupdate/>

zpravodajství anglicky - EurasiaNet - www.eurasianet.org/resource/tajikistan

zpravodajství anglicky - www.tajikistannews.net

zpravodajství - <https://khovar.tj/rus/>